

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH DLA GMINY i MIASTA BOGATYNIA NA ROK 2009

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 roku z późniejszymi zmianami, art. 4.1. stanowi, że prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych należy do zadań własnych gmin. Zgodnie z art. 4.2. realizacja tych zadań prowadzona jest w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na rok 2009 jest kontynuacją realizacji ogólnego programu sektorowego uchwalonego przez Radę Gminy i Miasta Bogatynia w dniu 5.10.1993 roku (Uchwała Nr 310/93), a oparty jest na założeniach narodowego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych opracowanego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wytuczając zadania dla administracji państwowej formułuje on ogólne cele i strategie, które powinny stanowić ramy działania administracji rządowej, centralnej i wojewódzkiej oraz samorządów terytorialnych.

Za realizację gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych odpowiada pełnomocnik Burmistrza ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Gminny program rozwiązywania problemów alkoholowych realizowany jest przez Urząd Miasta i Gminy. Kontrolę merytoryczną nad programem sprawuje Główny Specjalista - pełnomocnik Burmistrza d.s. rozwiązywania problemów alkoholowych.

I. Diagnoza stanu problemów alkoholowych na terenie gminy Bogatynia.

W naszej gminie kompleksową diagnozę problemów alkoholowych i innych zagrożeń społecznych przeprowadzaliśmy latach 2001 i 2004 i 2007.

W gminnym programie rozwiązywania problemów alkoholowych przedstawiamy elementy tej diagnozy wraz z monitoringiem dynamiki zjawiska na przestrzeni tych lat oraz planowanymi kierunkami działania.

Gmina Bogatynia liczy 25.207 osób, z których ok. 3/4 zamieszkuje w mieście, reszta zaś to mieszkańcy 14 wsi.

Struktura zatrudnienia opiera się na dwóch dużych zakładach pracy: Kopalni Węgla Brunatnego „Turów” oraz Elektrowni „Turów”.

❖ Dostępność napojów alkoholowych

Ogółem na terenie miasta i gminy funkcjonuje **106** punktów sprzedaży alkoholu, w tym:

- gastronomia - 31 punktów
- sklepy - 75 punktów

Jeden punkt sprzedaży alkoholu przypada na **239** mieszkańców.

❖ **Opinie mieszkańców gminy dotyczące problemów alkoholowych**

- 61% badanych dorosłych mieszkańców gminy uważa, że dostępność alkoholu jest zdecydowanie łatwa, zaś 29%, że raczej łatwa (łącznie 90%),
- 59% badanych uważa, że sądowe zobowiązanie do leczenia powinno stosować się wobec wszystkich osób uzależnionych od alkoholu, zaś 26%, że w pewnych przypadkach (np. występowanie szkód społecznych),
- alkoholizm stawiany jest przez mieszkańców naszej gminy na czwartym miejscu w hierarchii szkód społecznych (37%),
- 72% badanych uważa, że alkohol jest szczególnym towarem i dlatego dostęp do niego musi być ograniczony i kontrolowany,
- 81% badanych oczekuje od władz lokalnych działań służących ograniczeniu problemów alkoholowych,
- duża część (48%) mieszkańców gminy uważa, że istniejące pozytywne zmiany obyczajów i zachowań alkoholowych w ostatnich latach są m.in. wynikiem działań lokalnych (leczenie odwykowe, gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, grupy AA, kluby abstynenta, profilaktyka szkolna i inne.)

II. Stan zasobów w sferze rozwiązywania problemów alkoholowych.

❖ **Punkt Informacyjno-Konsultacyjny ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz zespół terapeutyczny Ośrodka.**

Osoby uzależnione i członkowie ich rodzin mogą korzystać z działań informacyjno-konsultacyjnych oraz z konsultacji psychologicznych, mają także możliwość uczestniczenia w grupach edukacyjno-wspierających, treningach umiejętności służących trzeźwieniu (oddzielnie dla alkoholików, dla dorosłych członków ich rodzin). Klienci Ośrodka mogą dodatkowo uczestniczyć w grupach wsparcia (2 razy w tygodniu – przez długi, nawet wieloletni okres).

❖ **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**

Osoby wyrządzające swym pićm poważne szkody społeczne i nie chcące poddać się dobrowolnie leczeniu odwykowemu mogą być skierowane do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych w celu uruchomienia procedury sądowego zobowiązania do leczenia.

Wynagrodzenie członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynosi 4% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w danym kwartale. Przysługuje ono za uczestnictwo w posiedzeniu komisji lub jej zespołów raz w miesiącu, niezależnie od ilości odbytych posiedzeń.

❖ **Punkt Interwencji Kryzysowej dla Ofiar Przemocy w Rodzinie**

W Ośrodku Rozwiązywania Problemów Uzależnień i Pomocy Rodzinie odbywają się dyżury interwencyjno-wspierające dla ofiar przemocy domowej. Punkt Interwencji Kryzysowej współpracuje z Komisariatem Policji i Ośrodkiem Pomocy Społecznej m.in. w zakresie tzw. Niebieskich Kart, czyli specjalnej

procedury prawnej dla tego typu wykroczeń i przestępstw. Jest on członkiem Ogólnopolskiego Porozumienia Osób i Organizacji Pomagających Ofiarom Przemocy w Rodzinie (Niebieska Linia). Punkt Interwencji Kryzysowej odgrywa dużą rolę w koordynacji działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej na terenie gminy.

Dyżury w punkcie pełnią dwie osoby po przeszkoleniach specjalistycznych.

❖ **Zespół Interwencyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej**

Z Gminą Bogatynia działania koordynujące pracę różnych instytucji (Punktu Interwencji Kryzysowej ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Policji, Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej) w zakresie zapobiegania przemocy domowej, procedur Niebieskich Kart.

❖ **Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu Szpitala w Sieniawce**

Z Gminą Bogatynia współpracuje dysponujący 35 miejscami (w tym kobiecymi) oddział odwykowy (wchodzący w skład SP ZOZ Zgorzelec). Realizowany jest tam intensywny program terapeutyczny leczenia odwykowego. Zajęcia odbywają się w godz. 8.00 – 21.00, prowadzone są przez specjalistów oraz instruktorów terapii uzależnień. Program leczniczy charakteryzuje się coraz większą skutecznością, czego dowodem są cykliczne spotkania byłych pacjentów utrzymujących trwałą abstynencję gromadzące coraz szersze rzesze uczestników.

Personel oddziału posiada wykształcenie kierunkowe zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej oraz zaleceniami Rady ds. Potwierdzania Kwalifikacji Zawodowych dla Osób Prowadzących Terapię Uzależnienia i Współuzależnienia.

❖ **Profilaktyka**

Działania profilaktyczne w szkołach realizowane są przez zatrudnionych tam pedagogów i wychowawców. Przedstawiciele każdej ze szkół mają ukończone szkolenie w zakresie metod psychokorekcyjnych przygotowujących ich do samodzielnej pracy z młodzieżą w zakresie profilaktyki uzależnień.

W działaniach profilaktycznych uczestniczą także pracownicy Ośrodka Rozwiązywania Problemów Uzależnień i Pomocy Rodzinie oraz osoby, którym gmina zleca wykonanie programów.

Celem programów profilaktycznych realizowanych w bogatyńskich szkołach jest dostarczenie podstawowych wiadomości o środkach uzależniających i uzależnieniach oraz nauka umiejętności ułatwiających życie bez alkoholu.

W naszej gminie realizowany jest także zimowy i letni wypoczynek dzieci i młodzieży połączony z oddziaływaniami profilaktycznymi.

III. Podstawowe rodzaje problemów alkoholowych.

1. Szkody występujące u osób pijących alkohol:

- samoniszczenie alkoholików,
- szkodliwe picie osób nieuzależnionych,
- picie dzieci i młodzieży.

2. Szkody u tych, którzy żyją w rodzinach alkoholowych:

- dorośli współżyjący z alkoholikami,
- dzieci alkoholików,
- dorosłe dzieci alkoholików.

3. Dezorganizacja środowiska pracy:

- absencja i wypadki,
- obniżenie wydajności pracy.

4. Naruszanie prawa i porządku przez osoby nietrzeźwe:

- przemoc w rodzinach alkoholowych,
- prowadzenie pojazdów w stanie nietrzeźwości.

5. Łamanie prawa przez rynek alkoholowy.

IV. Cele programu.

- 1/ Zmniejszenie na terenie miasta i gminy nowych przypadków uzależnienia od alkoholu.
- 2/ Zmniejszenie na terenie miasta i gminy ilości i dolegliwości alkoholowych zaburzenia życia rodzinnego.
- 3/ Zmniejszenie ilości spożywanego na terenie miasta i gminy alkoholu ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.
- 4/ Poszerzenie na terenie miasta i gminy zasobów służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów alkoholowych.
- 5/ Stymulowanie na terenie miasta i gminy kontroli podaży napojów alkoholowych.

V. Założenia gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w roku 2009.

- 1/ Zwiększenie dostępności terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu.

a/ Lokalna diagnoza

- zgodnie z przelicznikiem standardowym opracowanym przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych skala problemów alkoholowych w naszej gminie przedstawia się następująco:
 - Liczba osób uzależnionych od alkoholu: 500 - 750
 - Liczba osób pijących szkodliwie, nie uzależnionych od alkoholu: 1250 - 1750
- Alkoholizm zajmuje czwarte miejsce w hierarchii problemów społecznych. Wymienia go 37% badanych mieszkańców naszej gminy. Młodzież widzi to jeszcze ostrzej: Alkoholizm jest na trzecim miejscu - 50% wskazań.
- 81% badanych mieszkańców gminy oczekuje podejmowania na poziomie lokalnym działań służących ograniczeniu skali problemów alkoholowych.

b/ Monitorowanie dynamiki zjawiska

W porównaniu z rokiem 2001 młodzież dostrzega większe zagrożenie problemami alkoholowymi - wówczas alkoholizm zajmował 4 miejsce – 40% wskazań).

c/ Planowane działania:**Zajęcia grupowe edukacyjno - wspierające:**

Rodzaj zajęć	Termin
Grupa edukacyjno - wspierająca dla osób uzależnionych	2 razy w tygodniu - cały rok
Grupa edukacyjno - wspierająca dla rodzin osób uzależnionych (dla współuzależnionych)	1 raz w tygodniu - cały rok
Rozszerzony program edukacyjno - informacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin - klientów Ośrodka	cały rok
Współpraca z Oddziałem Odwykowym Szpitala w Sieniawce - m.in. poprzez dofinansowanie dodatkowych zajęć terapeutycznych i edukacyjno - wspierających.	cały rok

Oddziaływania indywidualne:

Rodzaj zajęć	Termin
Działalność informacyjna, pierwszy kontakt z pacjentem, działalność gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	codziennie cały rok
Indywidualne konsultacje psychologiczne	1 raz w tygodniu cały rok

Inne działania:

Rodzaj zajęć	Termin
Finansowanie bazy lokalowej pomieszczeń wykorzystywanych do realizacji programu gminnego - głównie Ośrodka Rozwiązywania Problemów Uzależnień i Pomocy Rodzinie (pracownicy obsługi, opał, prace remontowe, zakup artykułów biurowych, środków czystości, doposażenie w sprzęt np. meble, aneks kuchenny i gospodarczy i inne)	cały rok
Organizowanie i finansowanie działalności bieżącej Ośrodka Rozwiązywania Problemów Uzależnień i Pomocy Rodzinie oraz gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.	cały rok
Inne formy działania w zakresie zwiększania dostępności terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od	cały rok

alkoholu zgodnie z bieżącym zapotrzebowaniem.	
---	--

2/ Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

a/ Lokalna diagnoza

Zgodnie z przelicznikiem standardowym opracowanym przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych skala problemów alkoholowych w naszej gminie przedstawia się następująco:

- Liczba osób dorosłych żyjących w rodzinach alkoholowych (współmałżonkowie, rodzice, rodzeństwo): 1000 - 1250
- Liczba dzieci wychowujących się w rodzinach alkoholików: 1000 - 1250
- Ofiary przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym (dzieci i dorośli): 1330 – 1680.

- W naszej gminie co piąty z badanych dorosłych jest zwolennikiem surowego wychowania.

- W czterech rodzinach na dziesięć serwuje się wyzwiska, w co jedenastej - dzieci są bite.

- Co szósty uczeń jest karcony w sposób niebezpieczny dla zdrowia.

b/ Monitorowanie dynamiki zjawiska

- W porównaniu z rokiem 2001 zwiększył się odsetek młodych ludzi, w których rodzinach nie występują żadne formy przemocy domowej (z 40% do 50%).

- W rodzinach rzadsze są wyzwiska (rok 2001 - 44%, rok 2007 - 34%).

- Odsetek dzieci bitych utrzymuje się na tym samym poziomie (co dziesiąty uczeń).

- Odsetek rodziców preferujących surowe wychowanie zmniejszył się z 29% do 14%.

c/ Planowane działania:

Rodzaj zajęć	Termin
Dyżury w Punkcie Interwencji Kryzysowej dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	2 razy w tygodniu - cały rok
Spotkania pracownic Punktu Interwencji Kryzysowej z rodzicami, nauczycielami i uczniami zainteresowanych szkół.	wg zapotrzebowania
Koordinacja gminnych działań związanych ze współpracą różnych grup zawodowych działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	cały rok
Inne formy działania w zakresie udzielania rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie zgodnie z bieżącym zapotrzebowaniem.	cały rok

3/ Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo - wychowawczych i socjoterapeutycznych.

a/ Lokalna diagnoza

- Wśród dzisiejszych 15-16-latków nie pije alkoholu zaledwie 6% uczniów, zaś wśród drugoklasistów ze szkół ponadgimnazjalnych odsetek ten wynosi tylko 4%. Dla porównania, prawie połowa dzisiejszych dorosłych mieszkańców Bogatyni podaje, że nie znało smaku alkoholu przed 18-tym rokiem życia (lub w ogóle nie pije). Do 15 roku życia po alkohol sięgnęło 21% dorosłych. Potwierdza się więc teza o wzroście zachowań ryzykownych wśród młodzieży. Co gorsza picie młodzieży przestaje być sporadycznym wyskokiem, a staje się obyczajem. 2/3 15-latków piło alkohol w ciągu ostatniego miesiąca. To samo dotyczy 3/4 uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

- Najczęściej spożywanym przez młodzież napojem alkoholowym jest piwo. Towarzyszy temu często fałszywe i szkodliwe przekonanie, że alkohol w piwie jest mniej groźny niż wódce.

- Uczniowie nie tylko piją, ale i upijają się. Pijany był już co czwarty uczeń klasy szóstej, 2/3 uczniów klasy III gimnazjum i 81% uczniów klas II szkół ponadgimnazjalnych.

- Prawie co drugi uczeń gimnazjum i 59% uczniów II klas szkół ponadgimnazjalnych uczestniczyło w kłótni, sprzeczce lub bójce z powodu alkoholu.

- Niepokojąco wygląda także analiza motywów picia. Wielu młodych ludzi sięga po alkohol nie po to, aby się zabawić czy rozerwać, lecz traktując picie jako lekarstwo na problemy i smutki. Skraca to drogę do uzależnienia, nie daje bowiem możliwości realnego zmierzenia się z problemami.

b/ Monitorowanie dynamiki zjawiska

- W porównaniu z poprzednimi badaniami znacznie zmalała liczba szóstoklasistów którzy spożywali alkohol w miesiącu poprzedzającym badanie (2001 r. – 19%, 2004 r. - 27%, 2007 r. - 12%), wzrósł natomiast odsetek gimnazjalistów sięgających po alkohol (2004 r. - 60% , 2007 r. - 68%).

- Szóstoklasiści upijają się częściej niż w poprzednich latach (2001 r. – 19%, 2004 r. – 28%, 2007 r. – 34%)), zaś uczniowie gimnazjów rzadziej niż 3 lata temu (2004 r. - 60% , 2007 r. - 68%).

c/ Planowane działania:**Profilaktyka szkolna:**

Rodzaj zajęć	Termin
Dofinansowanie wypoczynku zimowego i letniego (kolonie) połączonego z profilaktyką uzależnień dla dzieci i młodzieży z grupy zwiększonego ryzyka.	luty, lipiec, sierpień
Organizacja programów profilaktycznych o charakterze informacyjnym i edukacyjnym dla uczniów, nauczycieli i rodziców	cały rok
Dostarczanie informacji dla szkół o nowych propozycjach programów profilaktycznych	cały rok
Zapewnienie oddziaływań profilaktycznych w świetlicy środowiskowo - wychowawczej	cały rok (z wyjątkiem wakacji)

Inne działania o charakterze informacyjnym i edukacyjnym:

Rodzaj zajęć	Termin
Dystrybucja wyników badań monitoringowych mających na celu zdiagnozowanie skali problemów alkoholowych, narkomańskich i przemocowych w naszej gminie a także badanie efektów prowadzonych działań - przygotowanie raportów diagnostycznych	cały rok
Dystrybucja informatorów dotyczących działalności Ośrodka Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w miejscach publicznych.	cały rok
Objęcie dodatkowymi szkoleniami specjalistycznymi członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i grup zawodowych uczestniczących w działaniach związanych z realizacją gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (zgodnie z zapotrzebowaniem).	cały rok
Realizacja działań promujących lokalne działania w zakresie rozwiązywanie problemów alkoholowych	cały rok
Inne formy działania w zakresie prowadzenia profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w szczególności dla dzieci i młodzieży zgodnie z bieżącym zapotrzebowaniem.	cały rok

4/ Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

Rodzaj zajęć	Termin
Ścisłe współdziałanie Ośrodka Rozwiązywania Problemów Uzależnień i Pomocy Rodzinie, a w szczególności Punktu Konsultacyjnego dla Ofiar Przemocy w Rodzinie z Komisariatem Policji i Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną i innymi instytucjami w ramach działań związanych z tzw. „Niebieską Kartą”.	cały rok
Współpracy z organizacjami pozarządowymi z Polski, Niemiec i Czech w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy domowej.	cały rok
Udostępnianie grupom wsparcia pomieszczeń Ośrodka Rozwiązywania Problemów Uzależnień i Pomocy Rodzinie	cały rok
Współpraca z Wielospecjalistycznym Szpitalem w Zgorzelcu (m.in. realizacja programu w zakresie rozpoznawania i profilaktyki zaburzeń związanych z piciem alkoholu przez pracowników Ratownictwa Medycznego).	cały rok
Inne formy działania w zakresie wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych zgodnie z bieżącym zapotrzebowaniem.	cały rok

5/ Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

a/ Lokalna diagnoza

- Zakup alkoholu nie stwarza dla młodzieży większych problemów.

82% gimnazjalistów potwierdza, że samodzielnie kupiło alkohol.

- Młodzież spożywa alkohol w miejscach publicznych - w kawiarniach i na dyskotekach (po 11% gimnazjalistów).

b/ Monitorowanie dynamiki zjawiska

Zwiększyła się liczba gimnazjalistów samodzielnie kupujących alkohol z 44% w 2001 r. do 82% w 2007 r.

c/ Planowane działania

Rodzaj zajęć	Termin
Zbieranie informacji o punktach sprzedaży napojów alkoholowych pod kątem przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim, nietrzeźwym oraz pod zastaw i na kredyt i występowanie o cofanie zezwoleń na sprzedaż w przypadku naruszenia przepisów lub stwierdzenia nieprawidłowości sprzedaży.	cały rok

VI. Gromadzenie środków finansowych na realizację gminnego programu.

Środki na realizację programu gminnego mogą pochodzić z następujących źródeł:

1. Środki z budżetu gminnego przeznaczone na realizację zadań własnych gminy wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
2. Środki dodatkowe pochodzące z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. Środki te powinny odpowiadać łącznej wysokości opłat za zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych wnoszonych do kasy gminy przez właścicieli wszystkich punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych działających na terenie gminy.

Opłata za zezwolenie stanowi dochód gminy objęty budżetem, związany z realizacją zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.